

<https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.11.075>

УДК 339.97

JEL: B55

А.О. СИМАНОВА, д-р екон. наук, доц.,
професор кафедри бізнес-аналітики та цифрової економіки
Національний авіаційний університет
просп. Л. Гузара, 1, 03058, Київ, Україна
e-mail: anastasiia.simakhova@npp.nau.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7553-4531>

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В ПОЛЬЩІ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Проаналізовано практику розвитку соціальної економіки в Польщі. За окремими соціальними індикаторами порівняно польські реалії соціального розвитку з українськими. Виокремлено певні детермінанти соціального розвитку Польщі. Окреслено позитивний досвід розвитку соціальної економіки Польщі для України.

Ключові слова: соціальна економіка; безробіття; зайнятість; установи соціального забезпечення; середня заробітна плата.

Добробут населення є важливою метою соціально-економічного розвитку кожної країни світу. Держави ЄС у своїй політиці декларують високі соціальні стандарти виходячи з гуманістичних аспектів розвитку економіки. Високий рівень життя й добробуту населення формує важливий елемент соціальної економіки в більшості європейських країн [1].

З теоретичної точки зору, соціальна економіка є ринковим господарством, що спрямоване на забезпечення добробуту населення шляхом надання рівних можливостей для реалізації індивідуальних здібностей громадян. Одним з важливих питань соціального забезпечення є зайнятість населення, що пов'язана з доходами і загальним добробутом людей. Ця проблема набула особливої гостроти в контексті пандемії, оскільки частина населення перейшла на дистанційну роботу, і багато «традиційних» робочих місць опинилося під загрозою. У цьому контексті позитивний досвід Польщі є особливо важливим для України, яка через пандемію виявилася в скрутнішому соціальному становищі, ніж більшість європейських країн.

Ц и т у в а н н я: Сіманова А.О. Розвиток соціальної економіки в Польщі: досвід для України. *Економіка України*. 2021. № 11. С. 75—84. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.11.075>

Польща має змішану модель соціальної економіки з рисами континентальної та ліберальної моделей. Держава створює сприятливі умови для розвитку бізнесу і самозайнятості громадян, велика увага також приділяється зайнятості молоді та наданню першого робочого місця випускникам закладів освіти. В Україні у наявності транзитивна модель соціальної економіки, якій притаманні: обумовленість соціальних програм низькими рівнями доходів переважної більшості населення внаслідок кризових умов; стрімка втрата людського капіталу через природне скорочення приросту населення та еміграцію; відсутність чітких орієнтирів і мотивацій до соціалізації економіки у зв'язку з неузгодженістю інтересів різних верств населення, корпоративних і державних стратегій розвитку. З огляду на це, досвід Польщі, яка вже пройшла трансформаційні перетворення соціальної сфери, є актуальним для України.

У Польщі питаннями розвитку соціальної економіки займаються багато дослідників: К. Хойнацька, С. Гомулка, М. Римша, Т. Камерчак, А. Куржинівський, М. Менделл та інші. У своїх працях вони зосередилися на питаннях соціальних трансформацій у Польщі, соціальній економіці та політиці зайнятості в країні. У свою чергу, проблеми політики зайнятості в рамках розвитку соціальної економіки вивчали як польські, так і українські вчені, зокрема В. Геєць, Л. Соловйова, Л. Лєдовська, Т. Гургула, А. Колот, Є. Панченко, К. Шиманська, які, серед іншого, вказували на проблеми зайнятості молоді та важливість польського досвіду в цій сфері для України.

Отже, **мета статті** — проаналізувати позитивний досвід розвитку соціальної економіки в Польщі з огляду на забезпечення зайнятості та реалізації власного потенціалу населення і окреслити можливості його застосування в Україні.

Польська модель соціальної економіки передбачає існування системи багаторівневої соціальної допомоги і підтримки, що значною мірою базується на місцевому самоврядуванні та соціальних ініціативах (громадських організацій, груп самопомоги, які є партнерами держави та органів місцевого самоврядування у сфері соціального забезпечення). У Польщі ця соціальна допомога і підтримка спрямовані на такі групи населення: пенсіонерів, сиріт, біженців; безробітних; людей-інвалідів віком до 18 років (незалежно від їхнього матеріального становища) [2].

У Польщі кожен соціальний процес є захищеним: від вагітності до пологів; від декретної відпустки до виховання дитини; від відправлення дитини до школи і до її закінчення. Під час навчання держава надає знижки на послуги з догляду за дітьми. Державна допомога також надається родинам зі школярами і студентами [3]. Так, після народження дитини сім'я отримує одноразову виплату в розмірі 1000 злотих (приблизно 7000 грн), якщо дохід на одну особу в домашньому господарстві не перевищує 1922 злотих (13 450 грн), а також сімейну допомогу, яка виплачується до досягнення дитиною 25 років, якщо дохід на одну особу в домашньому господарстві не перевищує 574 злотих (4000 грн)¹. Також передбачено додаткову сімейну допомогу для матері чи батька, які самостійно виховують одну дитину чи більше дітей.

¹ Сімейні виплати після народження дитини / Migrapolis [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://cutt.ly/ORIVinC> (дата звернення: 15.07.2021).

Існують такі програми, як «500+» (щомісяця батьки отримують 500 злотих на кожну неповнолітню дитину незалежно від доходів родини), «300+» (щороку батьки отримують на кожну дитину-школяра 300 злотих), «туристичний ваучер» (батьки можуть отримати ваучери по 500 злотих на кожну неповнолітню дитину на її відпочинок на території Польщі) [4]. Крім того, Міністерство охорони здоров'я Польщі запустило програму під назвою «Ліки 75+», якою забезпечується безкоштовний доступ до ліків для людей, старших від 75 років. Вони мають право безкоштовно отримувати ліки за направленням і за рецептом від лікаря. Список безкоштовних ліків налічує близько 900 препаратів [3].

На законодавчому рівні в Польщі закріплено такі соціальні грошові виплати: постійні, тимчасові й адресні. Їх розмір залежить від критеріїв доходу людини та кількості членів сім'ї, які разом ведуть господарство. Ці дані перевіряються кожні три роки. Критерій доходу для самотньої людини, яка веде домашнє господарство, становить 701 злотий (за розрахунками автора, це приблизно 5000 грн), а для особи, що проживає в родині, — 528 злотих (3800 грн) [5]. Для порівняння: прожитковий мінімум для працездатних осіб в Україні з 1 липня 2021 р. дорівнює 2379 грн².

Постійна соціальна допомога в Польщі надається дорослим, які залишаються у своїх сім'ях або ведуть господарство, але не можуть працювати через свій вік чи повністю не працюють. Періодична допомога призначається як самотнім, так і членам родини, які відповідають встановленим критеріям доходу. Ця форма підтримки призначається, зокрема, через тривалу хворобу, інвалідність, безробіття [5].

Тимчасова соціальна допомога надається особам чи сім'ям, коли їх дохід (чи дохід на одного члена сім'ї) не перевищує мінімальної пенсії за віком або якщо доходів і наявних коштів недостатньо для задоволення їхніх життєвих потреб у разі тривалої хвороби, інвалідності, непрацездатності, а також в інших випадках, обґрунтованих законом [2].

У Польщі існує система адресної фінансової допомоги, що визначає групу людей, які потребують виплат коштів. На першому етапі, у 1990-х роках, деякі завдання і фінансові ресурси були передані від держави на рівень місцевого самоврядування, що дозволило розробити дуже ефективну систему боротьби з безробіттям і соціальної допомоги польським родинам [2]. Нині органи державного управління відповідають за підготовку певних нормативно-правових актів і розробку довгострокових програм у соціальній сфері, тоді як дедалі більше переваг мають неурядові організації, оскільки бюрократичний державний сектор не може швидко адаптуватися до мінливих умов, особливо в частині надання тимчасових послуг або виконання короткострокових проєктів. Саме тому це часто роблять неурядові організації, які ефективніше виконують завдання, що потребують комплексного підходу до вирішення складних соціальних проблем. Надаючи громадянам соціальну допомогу, вони співпрацюють насамперед з місцевою владою. Органи державного управління можуть доручити неурядовим організаціям виконувати ці державні завдання через надання їм грантів на їх виконання [6].

² Прожитковий мінімум в Україні 2021 / Мінфін [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://index.minfin.com.ua/labour/wagemin/> (дата звернення: 20.07.2021).

Таблиця 1. Стаціонарні заклади соціального забезпечення в Польщі у 2019 р.

Види закладів	Кількість (од.)	Місця (од.)	Мешканці (особи)
Стаціонарні заклади соціальної допомоги	1 837	118 877	112 460
Будинки соціальної допомоги	875	82 840	81 795
Сімейні притулки	37	323	292
Заклади, що здійснюють діяльність у рамках економічної або статутної діяльності	385	14 594	13 313
Будинки самопомоги громади	7	170	150
Будинки для матерів	62	1 495	997
Нічні притулки	88	2 895	2 253
Притулки для безхатків	303	14 993	12 776
Інші соціальні заклади	80	1 567	884

Джерело: складено автором за: Zakłady stacjonarne pomocy społecznej w 2019 roku / Statystyka Polska. — 2020. — 20 трав. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoleczna/zaklady-stacjonarne-pomocy-spolecznej-w-2019-roku,18,4.html> (дата звернення: 15.07.2021).

Отже, система організації соціальної економіки в Польщі відрізняється від України. У Польщі більше повноважень у реалізації соціальної економіки мають органи місцевого самоврядування. В Україні соціальні економічні програми здебільшого реалізує регіональна влада, а центральний уряд в основному відповідає за фінансування соціальних програм і підтримку населення.

У 2019 р. в Польщі функціонувало 1837 стаціонарних установ з соціального захисту і 49 відділень, які налічували 118,9 тис. місць. Там мешкало 112,5 тис. осіб, у тому числі 53,9 тис. жінок³. Серед усіх стаціонарних установ соціального забезпечення найбільше було будинків соціальних служб (47,6%), цілодобових закладів допомоги інвалідам, хронічно хворим і людям похилого віку в рамках підприємницької або статутної діяльності (21%), а також притулків для безхатків (16,5%). Сімейні притулки, будинки самопомоги громади (з місцями для цілодобового проживання), будинки для матерів, нічні притулки та інші соціальні заклади становили 14,9% усіх закладів (табл. 1).

Загалом по Україні немає такого широкого спектра соціальних закладів, як у Польщі (наприклад, відсутні будинки для матерів, нічні притулки, сімейні будинки), вони є лише в окремих містах. В Україні існує статистика лише про пансіонати для дітей-сиріт, будинки для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю. У 2019 р. їх було 282, тоді як у 2010 р. — 323. Отже, кількість таких закладів значно зменшилася протягом дев'яти років (табл. 2).

Порівняно з сусідніми країнами Центральної та Східної Європи Польща мала найнижчий рівень безробіття у 2017 і 2018 рр. (табл. 3), хоча у 2010—2013 рр. рівень безробіття в країні був досить високим і залишався на рівні 10%. З 2014 р. безробіття в Польщі почало знижуватися, що було зу-

³ Zakłady stacjonarne pomocy społecznej w 2019 roku / Statystyka Polska. — 2020. — 20 трав. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoleczna/zaklady-stacjonarne-pomocy-spolecznej-w-2019-roku,18,4.html> (дата звернення: 15.07.2021).

Таблиця 2. Стаціонарні заклади соціального забезпечення в Україні у 2010 і 2015—2019 рр.

Види закладів	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Будинки-інтернати для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю	323	290	289	286	284	282
Пансіонати для дітей-сиріт	77	23	22	9	9	8

Джерело: складено автором за: Статистичний щорічник України 2019. — С. 145 ; [за ред. І.Є. Вернера] / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/11/zb_yearbook_2019.pdf

Таблиця 3. Динаміка рівня безробіття в окремих країнах Центрально-Східної Європи у 2010—2018 рр. (%)

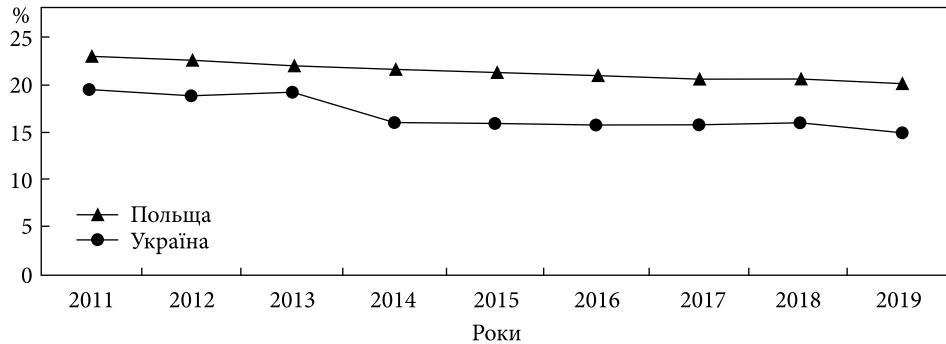
Країни	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Білорусь	1,15	0,6	0,5	0,5	0,5	5,2	5,8	5,6	4,8
Болгарія	10,28	11,3	12,3	12,94	11,4	9,14	7,57	6,2	5,2
Естонія	16,71	12,3	10,0	8,63	7,35	6,19	6,76	5,8	5,4
Угорщина	11,17	11,0	11	10,18	7,73	6,81	5,11	4,2	3,7
Латвія	19,48	16,2	15,1	11,87	10,9	9,87	9,64	8,7	7,4
Литва	17,81	15,4	13,4	11,77	10,7	9,12	7,86	7,1	6,2
Польща	9,64	9,63	10,1	10,33	8,99	7,5	6,16	4,9	3,9
Сербія	19,22	23,0	24	22,15	19,2	17,9	15,26	13,5	12,7
Словаччина	14,38	13,6	14,0	14,22	13,2	11,5	9,67	8,1	6,6
Словенія	7,24	8,17	8,84	10,1	9,67	8,96	8	6,6	5,4
Україна	8,1	7,86	7,53	7,17	9,27	9,14	9,35	9,5	8,8

Джерело: World Bank Open Data / The World Bank, 2019 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://data.worldbank.org/> (дата звернення: 20.08.2020).

мовлено розвитком промисловості, сфери послуг, створенням додаткових робочих місць за рахунок використання переваг євроінтеграції. Щоб скоротити безробіття, польський уряд останнім часом виділяв кошти на розвиток інфраструктури, послуг, екотуризму й органічного землеробства. За рахунок залучення в Польщу іноземних грантових коштів з ЄС відбулися розвиток економіки та зростання заробітної плати. При цьому підвищення продуктивності праці в Польщі у 2018 р. становило 5,4%, а у 2020 р. дорівнювало –3,3%, що пов'язано із пандемією. Для порівняння: в Україні зростання продуктивності праці у 2018 р. становило 2,9%, а у 2020 — –4,9%⁴. У цілому в Україні продуктивність праці є нижчою, ніж у Польщі.

Проваджувана в Польщі політика зайнятості частково сприяла вирішенню проблеми безробіття. З огляду на це, такий досвід може бути зразком для України, де на ринку праці є багато проблем, зокрема міграція молоді та висококваліфікованих працівників, низька заробітна плата, високий рівень

⁴ Labour Productivity Growth by Country Comparison (1999-2020) / CEIC Data [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.ceicdata.com/en/indicator/poland/labour-productivity-growth> (дата звернення: 15.07.2021).

Рівень самозайнятості населення в Україні та Польщі у 2011—2019 рр. (% до зайнятого населення)

Джерело: побудовано автором за: World Bank Open Data / The World Bank. 2019 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://data.worldbank.org/> (дата звернення: 20.08.2020).

Таблиця 4. Динаміка середньої заробітної плати в Польщі та Україні у 2010—2018 рр. (дол.)

Країни	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Україна	282,2	330,5	378,7	408,5	292,7	192,0	202,9	263,0	330,0
Польща	1124,0	1200,6	1117,4	1169,4	1194,3	1021,0	2156,0	2253,8	2425,8

Джерело: складено автором за: Average wages / OECD, 2019 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://data.oecd.org/earnwage/average-wages.htm#indicator-chart> (дата звернення: 20.08.2020); Статистичний щорічник України 2019 / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/11/zb_yearbook_2019.pdf

безробіття, який у 2010—2018 рр. зріс доволі суттєво. Так, у 2018 р. він був у три рази вищим, ніж у Польщі, й становив майже 9% (див. табл. 3). І це незважаючи на той факт, що рівень зайнятості в Україні перевищував польський — 58,2% у 2019 р.

Слід зазначити, що добробут професійно активних людей у Польщі зростає. У 2010—2018 рр. середньомісячна заробітна плата збільшилася на 42%; реальна середня заробітна плата у 2018 р. подвоїлася порівняно з 1995 р. В Україні ж за той самий період зарплата зросла лише на 17% (табл. 4). У 2018 р. середньомісячна заробітна плата в Польщі становила 2426 дол., а в Україні — 330 дол. (табл. 4). Таким чином, заробітна плата в Україні є в три рази нижчою, ніж у Польщі. Це головна причина, чому українці мігрують до Польщі.

Україна має високий рівень тіньової економіки — 44,8% ВВП за даними МВФ. Для порівняння: в Польщі рівень тіньової економіки становить 25,1%, Латвії — 22,23, Литві — 25,15% [7]. Це негативно позначається на пенсійній системі (відсутні відрахування з неофіційної зарплати на пенсію) та соціальної сфері в цілому.

На підставі наведених даних можна зробити висновок, що основними рисами польської моделі соціальної економіки є:

- стабільний економічний розвиток, що сприяє підвищенню рівня життя населення;

- низький рівень безробіття;
- розвинута соціальна інфраструктура (установи соціального забезпечення);
- збільшення середньої заробітної плати;
- розвинутий недержавний сектор соціального забезпечення;
- стабільність ринку праці та його здатність адаптуватися до нових викликів.

Польща має змішану модель соціальної економіки з рисами континентальної та ліберальної моделей. Держава створює сприятливі умови для розвитку бізнесу і самозайнятості громадян (рис.). Сегмент самозайнятих у Польщі у 2011—2019 рр. охоплював 20% працездатного населення. В Україні за цей період рівень самозайнятості населення впав з 20 до 15%, що пов'язано з податковою політикою держави, низькою державною підтримкою малого і середнього бізнесу, відсутністю початкового капіталу для ведення бізнесу і нерозвинутою системою грантової підтримки молодих підприємців. Наприклад, за рахунок ЄС у Польщі існують гранти до 2000 євро для відкриття бізнесу молоддю. В Україні наразі теж існують конкурси стартапів на грантовій основі, проте вони не створюють базису для розвитку малого бізнесу в широкому загалі. Стимулювання українським урядом розвитку молодого і середнього бізнесу є одним з ключових напрямів підвищення добробуту населення України.

ВИСНОВКИ

Виходячи з даного дослідження можна назвати такі основні проблеми розвитку соціальної економіки в Україні:

- низькі порівняно з сусідніми європейськими країнами заробітні плати;
- високий рівень безробіття;
- виїзд молодих робітників та висококваліфікованих кадрів за кордон у пошуках вищої зарплати;
- низький рівень самозайнятості населення;
- зменшення кількості соціальних установ (дитячих будинків);
- високий рівень тіньової економіки.

Євроінтеграційні прагнення України означають необхідність проведення активної соціальної політики, спрямованої на досягнення європейських стандартів. Активна інтеграція України в ЄС вимагає, щоб усі державні органи діяли відповідно до європейських цінностей та досягнень. Тому досвід Польщі як сусідньої країни і члена ЄС є важливим для України.

У сучасних умовах ЄС, з одного боку, держава-член гарантує розвиток людських компетенцій для потреб економіки, а з іншого — наявні розвинуті інститути громадянського суспільства підтримують соціальну політику державних інституцій на місцях. Польський досвід трансформації відносин власності та інституцій за останні два десятиліття показує, як верховенство права було перенесене на певне регулювання економічних і соціальних процесів за допомогою податків, інвестицій, позик та інших політик, а правова сфера сприяла процесу розвитку польської соціальної економіки. Польський досвід та його результати у цій сфері також можуть бути корисними для України, особливо з огляду на незавершеність у нас трансформаційних процесів.

Одним з головних завдань політики соціального забезпечення України є створення ефективної системи соціального захисту, яка має бути інтегрованою, багаторівневою, ефективною на всіх рівнях і чітко визначеною з урахуванням прав, обов'язків та функцій кожного громадянина. Одна з найважливіших рекомендацій для України в цьому плані полягає у створенні умов для розвитку неурядових організацій у соціальній сфері. Як показує польський досвід, також важливо надати органам місцевого самоврядування більше повноважень саме в соціальній політиці.

Інтеграція з Європейським Союзом мала вагоме значення для вирішення соціальних проблем у Польщі. Така можливість завдяки євроінтеграції з'являється і для України. Щоб зменшити безробіття, польський уряд виділяв кошти на розвиток інфраструктури, послуг, екотуризму та органічного землеробства. З одного боку, це збільшило попит на робочу силу, але з іншого — призвело, як не парадоксально, до виснаження її пропозиції (що створює певні перешкоди для подальшого розвитку), тому Польща активно залучала і залучає українців у сферу послуг і сільське господарство.

Основним польським досвідом розвитку соціальної економіки, який може бути використаний в Україні, є:

- інтернаціоналізаційний потенціал вищої освіти, зокрема створення умов для працевлаштування молодих спеціалістів з інших країн, які закінчують українські університети;
- розвиток корпоративної соціальної відповідальності;
- проведення реформи міграційної політики в частині вироблення механізму повернення українців з інших країн світу в Україну;
- створення сприятливих умов праці шляхом співробітництва державного сектору з суб'єктами господарювання;
- формування середнього класу в суспільстві за рахунок підвищення продуктивності праці, розвитку малого і середнього бізнесу, зростання заробітної плати;
- всебічний розвиток соціального страхування;
- консультування з Польщею та іншими європейськими країнами щодо розвитку ринку праці в Україні;
- створення і розвиток спеціальних кадрових агентств, які допоможуть у працевлаштуванні безробітних.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Simakhova A.* Economy socialization as a factor in solving modern global problems // *European Journal of Management Issues*. — 2018. — No. 26 (1-2). — P. 48-54 (doi: <https://doi.org/10.15421/191806>).
2. *Ярова Л.* Система соціального захисту у країнах Центральної і Східної Європи // *Освіта регіону. Політологія. Психологія. Комунікації*. — 2012. — № 1. — С. 122—126.
3. *Драгомерецкий В.* Социальные реформы в Украине и Польше: сравнение и реальность / UP Foundation. — 2018. — 28 сер. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://uapolicy.org/index.php/2018/08/28/sotsialnye-reformy-v-ukraine-i-polshe-sravnienie-i-realnost/> (дата звернення: 16.06.2021).
4. *Nawrocka O.* Соціальні виплати, пільги та знижки для українців в Польщі / in Poland. — 2020. — Dec. 16 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://inpoland.net.pl/novosti/socialni-viplati-pilgi-ta-znizhki-dlya-ukra%D1%97nciv-v-polshhi/> (дата звернення: 20.07.2021).

5. Matela-Marszałek W. Zasiłki z pomocy społecznej w 2020 r. (stały, okresowy, celowy) / INFOR. — 2019. — Dec. 27 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.infor.pl/prawo/pomoc-spoeczna/zasilki/3584147,Zasilki-z-pomocy-spoecznej-w-2020-r-staly-okresowy-celowy.html> (дата звернення: 16.06.2021).
6. Chojnacka K.J. The Polish Model of a Social Economy with the Financial aspects and Profits at Background — from the General Theory to Practice // e-Finanse. — 2019. — No. 15 (3). — P. 29—46 (doi: <https://doi.org/10.2478/fiqf-2019-0018>).
7. Medina L., Schneider F. Shadow Economies Around the World: What Did We Learn Over the Last 20 Years? // IMF Working Paper. — 2018. — No. 17. — 76 p. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2018/01/25/Shadow-Economies-Around-the-World-What-Did-We-Learn-Over-the-Last-20-Years-45583>

Стаття надійшла 20.07.2021

REFERENCES

1. Simakhova A. Economy socialization as a factor in solving modern global problems. *European Journal of Management Issues*, 2018, No. 26 (1-2), pp. 48-54 (doi: <https://doi.org/10.15421/191806>).
2. Yarovaya L. The system of social protection in Central and Eastern Europe. *Education of the Region. Politology. Psychology. Communications*, 2012, No. 1, pp. 122-126 [in Ukrainian].
3. Dragomeretskiy V. Social reforms in Ukraine and Poland: Comparison and reality. UP Foundation, August 28, 2018, available at: <https://uapolicy.org/index.php/2018/08/28/sotsialnye-reformy-v-ukraine-i-polshe-sravnenie-i-realnost/> (accessed on: 16.06.2021) [in Russian].
4. Nawrocka O. Social benefits, privileges and discounts for Ukrainians in Poland. *in Poland*, December 16, 2020, available at: <https://inpoland.net.pl/novosti/socialni-viplati-pilgi-taznizhki-dlya-ukra%D1%97nciv-v-polshhi/> (accessed on: 20.07.2021) [in Ukrainian].
5. Matela-Marszałek W. Zasiłki z pomocy społecznej w 2020 r. (stały, okresowy, celowy). *INFOR*, December 27, 2019, available at: <https://www.infor.pl/prawo/pomoc-spoeczna/zasilki/3584147,Zasilki-z-pomocy-spoecznej-w-2020-r-staly-okresowy-celowy.html> (accessed on: 16.06.2021) [in Polish].
6. Chojnacka K.J. The Polish Model of a Social Economy with the Financial aspects and Profits at Background — from the General Theory to Practice. *e-Finanse*, 2019, No. 15 (3), pp. 29-46 (doi: <https://doi.org/10.2478/fiqf-2019-0018>).
7. Medina L., Schneider F. Shadow Economies Around the World: What Did We Learn Over the Last 20 Years? *IMF Working Paper*, 2018, No. 17, available at: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2018/01/25/Shadow-Economies-Around-the-World-What-Did-We-Learn-Over-the-Last-20-Years-45583>

Received on July 20, 2021

Anastasiia Simakhova, Dr. Sci. (Econ.), Associate Professor,
Professor of the Department of Business Analytics and Digital Economy
National Aviation University
1, L. Huzara Ave., Kyiv, 03058, Ukraine

DEVELOPMENT OF THE SOCIAL ECONOMY IN POLAND: EXPERIENCE FOR UKRAINE

The development of the social economy contributes to the well-being of the population, which is one of the main tasks of any state. The existence of certain social problems in Ukraine requires an analysis of foreign practices of implementing social goals to increase living standards. In the context of European integration aspirations, such a state for Ukraine is the neighboring Poland.

To address these issues, the positive experience of social economy development and employment in Poland is analyzed and the possibilities of its application in Ukraine are outlined.

The practice of social economy in Poland is considered, Ukraine and Poland are compared on particular social indicators (number of social security institutions, unemployment rate, employment rate, average monthly wage, self-employment level), the directions of social development in Poland are outlined with emphasis on their possible application in Ukraine. Taxonomic methods for determining the social development of Poland and changes in the labor market of both countries are considered. The main determinants of the Polish model of social economy are highlighted: stable economic development, which contributes to raising living standards; low unemployment; developed social infrastructure; increase in average wages; developed private social security sector; labor market stability and its ability to adapt to new challenges.

A number of problematic issues in the development of the social economy in Ukraine are highlighted, in particular, the low level of wages compared to neighboring European countries; high unemployment; low level of self-employment; high level of shadow economy. Based on the analysis of the positive experience of Poland, a number of possible directions of social economy development in Ukraine are outlined.

Keywords: *social economy; unemployment; employment; social security institutions; average salary.*